

Toelichting op de cantates 1, 3, 5 en 6 van Bach's Weihnachtsoratorium.

Het bruisende inleidingskoor van de eerste cantate begint met de feestelijke klank van pauken en trompetten. De geboorte van Jezus wordt gevierd. Trompetgeschal werd in Bach's tijd veelal gebruikt om composities ter ere van wereldlijke vorsten een extra feestelijke lading mee te geven. In het *Weihnachtsoratorium* zet Bach de trompet in om het koningschap van Christus uit te beelden. Behalve in de eerste horen we dit instrument ook in de derde en zesde cantate, waarin de herders, respectievelijk de Wijzen de Heer aanbidden.

De derde cantate gaat over de aanbidding van het Kind door de herders. Het opent met het opgetogen koordeel *Herrscher des Himmels, erhöre das Lallen*. Het hier opvolgende koraal *Dies hat er alles uns getan* is een innig dankgebed, dat verder wordt uitgewerkt in het duet voor sopraan en bas. Deze twee stemmen combineert Bach vaker als hij de liefde tussen de gelovige ziel en Christus verklankt. Hier laat Bach ons nog een voorbeeld zien van een middel waarmee hij de sfeer en de intentie van de tekstvoordracht heeft beïnvloed: de specifieke keuze van de zangstemmen die de tekst vertolken.

Het vijfde deel opent met een nieuw gecomponeerd koor in snel tempo, dat oproept om Gods glorie te bezingen, en waarin de *oboe d'amores* concorderen met de strijkers en alle instrumenten op hun beurt een dialoog aangaan met de zangers. Het recitatief van de Evangelist, het daarop volgende koor plus het recitatief van de alt en de rustig doorgaande aria van de bas bezingen het licht dat Christus heeft gebracht, gesymboliseerd door de ster die aan de wijzen verschijnt. Voordat dit deel wordt afgesloten door het recitatief van de alt en een koraal, worden in een terzet van sopraan, alt en tenor, begeleid door een soloviool, twijfels over wanneer de tijd van Christus' troost zal komen resoluut door de alt (=Maria) terzijde geschoven.

De slotcantate (6) van het *Weihnachtsoratorium* staat in het teken van de victorie. De triomf over de zonde, de dood en de duivel wordt hier uitbundig gevierd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Bach hier weer een trompet laat schallen. De cantate opent wederom met een feestelijk en groots opgezet koor *Herr, wenn die stolzen Feinde schnauben*, dat in de stralende toonsoort D-groot is gecomponeerd. Hier ontdekken we weer een middel waarmee de betekenis van de tekst een extra impuls krijgt: Bach's keuze van bepaalde toonsoorten. Ook de openingskoren van de eerste, derde en vijfde cantate staan in D-groot. De muzikale eenheid van de zes cantates is hierdoor toch enigszins aanwezig. Het koraal *Ich steh an deiner Krippen* hier is wat meer ingetogen, maar gezien de tekst zou het niet anders moeten klinken. Met de tenor-aria en natuurlijk met het slotkoor keert echter al gauw de overwinningsstemming terug.

BACH
WEIHNACHTS-
BWV 248 **ORATORIUM**

Philips' Philharmonisch Koor
Collegium Instrumentale Eindhoven
Béni Csillag

za 19 december 2015 om 20:15
St. Catharinakerk Eindhoven
kaarten www.philipskoor.nl